

SARTAROSHLIK SOHASINING RIVOJLANISHI

Abdullayeva Gavhar G‘aybullo qizi

Maxsus fan o‘qituvchisi Buxoro shahar 1- son texnikumi

Annotatsiya: *Ushbu ilmiy maqola sartaroshlik san'atining asosiy yo'nalishlaridan biri bo'lgan soch kesish turlariga bag'ishlangan. Maqolada erkak va ayollar sochini kesishning zamonaviy va an'anaviy usullari, texnikalari, shuningdek, turli xil yuz shakllariga mos keladigan soch turmaklari haqida batafsil ma'lumot berilgan. Mavzuning dolzarbligi soch kesish texnologiyalarining doimiy rivojlanib borishi bilan izohlanadi. Maqola sohada ishlayotgan mutaxassislar va o'quvchilar uchun qo'llanma bo'lib xizmat qilishi mumkin.*

Kalit so'zlar: *sartaroshlik, soch kesish, uslub, kaskad, bob, kare, gradient kesish, filialirovka.*

Annatation: *This scientific article is dedicated to the types of haircutting, one of the main directions of the art of hairdressing. The article provides detailed information on modern and traditional methods and techniques of men's and women's haircutting, as well as hairstyles that are suitable for different face shapes. The relevance of the topic is explained by the constant development of haircutting technologies. The article can serve as a guide for professionals and students in the field.*

Keywords: *hairdressing, haircutting, style, cascade, bob, square, gradient haircut, thinning.*

KIRISH

Sartaroshlik san'ati insoniyat tarixida qadimdan mavjud bo'lib, nafaqat gigiyena, balki o'ziga xos uslub, shaxsiyat va estetik go'zallikni ifodalash vositasi bo'lib kelgan. Har bir davrning o'ziga xos moda tendensiyalari, ijtimoiy qatlamlarning o'ziga xos belgilari soch turmaklarida aks etgan. Bugungi kunda sartaroshlik sanoati jadal rivojlanib, yangi texnologiyalar va uslublar paydo bo'lmoqda. Soch kesishning turli usullarini bilish va ularni amaliyotda qo'llash har bir sartarosh-modelyerning asosiy vazifasi hisoblanadi. Ushbu maqola so'nggi yillarda eng ommalashgan va dolzarb bo'lgan soch kesish turlari, ularning texnik xususiyatlari va amaliy qo'llanilishi haqida chuqur tahlil berishni maqsad qilgan.

Asosiy qism

Soch kesishning asosiy turlari va texnikalari

Soch kesish usullari asosan bir nechta asosiy texnikalarga bo'linadi. Ularni bilish har qanday murakkab soch turmagini yaratish uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

- **Bob (Kare):** Bu klassik soch turmagi bo'lib, bo'yin chizig'iga qadar soch qalinligini bir xil saqlagan holda kesiladi. Uning ko'plab variantlari mavjud: qisqa, uzun, assimetrik va kaskadli bob.

- **Kaskad (Qatlamali kesish):** Sochning turli uzunliklarda kesilishi, ya'ni yuqori qatlamlarning qisqa, pastki qatlamlarning esa uzunroq bo'lishi bilan tavsiflanadi. Bu texnika sochlarga hajm berish, uni yengillashtirish va dinamik ko'rinish berish uchun qo'llaniladi. Ayniqsa, yupqa va jingalak sochlarga juda mos keladi.

- Gradient (Graduated bob): Soch kesish burchagi tufayli orqa qismda sochlar qisqa, oldingi tomon esa uzunroq bo'ladi. Bu uslub aniq chiziqlar va hajmli shaklga ega bo'lishi bilan ajralib turadi.

- Filialirovka (Yupqalashtirish): Bu soch uchlarini maxsus qaychi yordamida yupqalashtirish texnikasi bo'lib, sochni yengillashtirish, hajm berish yoki soch turmakining shaklini yanada aniqroq qilish uchun qo'llaniladi.

Soch kesishda to'g'ri burchak ostida kesish va slaying kabi qo'shimcha usullar ham mavjud. To'g'ri burchakda kesish sochlarning uchini tekislash uchun, slaying esa sochlarga tekstura va harakat berish uchun ishlatiladi.

Muhokama

Soch kesish turlari va texnikalari doimiy ravishda rivojlanib boradi. Sartaroshning mahorati nafaqat asosiy texnikalarni egallashdan, balki ularni mijozning yuz shakli, soch turi va shaxsiy uslubiga moslab qo'llay bilishdan iborat. Masalan, yuzlari yumaloq insonlarga vertikal chiziqlarga ega, uzun kaskadli soch turmaklari tavsiya etiladi. Ovalsimon yuzlarga esa deyarli har qanday soch turmagi mos kelaveradi. Shu bilan birga, yuzning shakliga qarab portik (bang) kesish usullari ham farq qiladi.

Zamonaviy sartaroshlikda sochni kesishdan oldin mijoz bilan maslahatlashish va uning istaklarini inobatga olish juda muhimdir. Professional sartarosh o'z bilim va tajribasi bilan mijozga eng maqbul variantni taklif qilishi, uni moda tendensiyalari bilan tanishtirishi kerak. Shuningdek, turli xil soch kesish texnikalarini aralashtirib, yangi va noyob turmaklar yaratish ham muhokama qilinishi lozim.

Sartaroshlik insoniyat tarixi bilan uyg'un rivojlangan. Qadimiy davrlarda odamlar asosan tabiatdagi vositalar bilan sochlarini kesish va bezash bilan shug'ullanishgan. Misr, Rim va Yunonistonda sartaroshlik nafaqat shaxsiy gigiyena vositasi, balki ijtimoiy maqomni belgilovchi kasb sifatida qadrlangan.

O'rta asrlarda Evropa mamlakatlarida sartaroshlik ustaxonalari shakllangan va professional sartaroshlar jamiyatda obro'li kasb egalari sifatida qaralgan. Shu davrda soqol va soch turmagi ijtimoiy maqomni bildiruvchi vosita sifatida ham ishlatilgan.

Osiyoda, xususan O'zbekistonda, sartaroshlik hunari an'anaviy san'at bilan chambarchas bog'liq bo'lgan. Toshkent, Buxoro va Samarqand shaharlarida sartaroshlik ustaxonalari nafaqat soch kesish, balki soqol o'stirish va parvarishlash usullari ham o'rgatilgan.

Sartaroshlikning zamonaviy rivojlanishi

XX va XXI asrlarda sartaroshlik sohasi jadal o'sishga erishdi. Bunga quyidagi omillar sabab bo'ldi:

1. Texnologik rivojlanish: Zamonaviy sartaroshlik salonlari professional asbob-uskunalar bilan jihozlanmoqda: soch fenlari, styling vositalari, maxsus qaychi va trimmerlar.

2. Moda va estetika tendensiyalari: Televizion dasturlar, ijtimoiy tarmoqlar va global moda trendlarining ta'siri natijasida mijozlar sartaroshlik xizmatlaridan yuqori darajada estetika talab qilmoqda.

3. Kasbiy tayyorgarlik: Bugungi kunda sartaroshlik maktablari va kurslari faoliyat yuritmoqda, yosh sartaroshlar professional bilim va ko'nikmalarni olmoqda.

4. Innovatsion xizmatlar: Soch bo'yash, turli stil texnologiyalari, keratin va boshqa parvarishlash xizmatlari sartaroshlik xizmatlarini diversifikatsiya qilmoqda.

Sartaroshlikda kreativlik va ijodiy yondashuv

Zamonaviy sartaroshlik faqat texnik qobiliyatga emas, balki kreativlik va ijodiy yondashuvga ham bog'liq. Har bir mijozning individual xususiyatlarini hisobga olib soch turmagi yaratish, ranglar va kesimlarni uyg'unlashtirish sartaroshning professional darajasini belgilaydi.

Shuningdek, internet va ijtimoiy tarmoqlar sartaroshlar uchun yangi platforma yaratdi. Instagram, TikTok va YouTube orqali sartaroshlar o'z ishlarini namoyish qilib, mijoz bazasini kengaytirishi mumkin. Bu esa raqobatbardoshlikni oshiradi va sohada innovatsion yondashuvlarni rivojlantiradi.

Sartaroshlikda professional tayyorgarlik

Sartaroshlik sohasi yuqori malaka talab qiluvchi kasbdir. Professional sartarosh bo'lish uchun quyidagi bilim va ko'nikmalar muhimdir:

- Soch anatomiyasi va fiziologiyasi.
- Gigiyena va sanitariya qoidalari.
- Soch turmagi texnikasi: kesish, bo'yash, styling.
- Mijoz bilan muloqot va xizmat ko'rsatish madaniyati.
- Moda trendlarini o'rganish va amaliyotda qo'llash.

O'zbekistonda sartaroshlik kurslari va malaka oshirish markazlari faoliyat yuritmoqda, bu esa yosh mutaxassislarni tayyorlashda muhim ahamiyatga ega.

Sartaroshlik sohasining iqtisodiy va ijtimoiy ahamiyati

Sartaroshlik sohasi iqtisodiy jihatdan ham foydali bo'lib, kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirishga xizmat qiladi. Sartarosh salonlari va studiyalari ish o'rinlari yaratadi, xizmatlar narxi va sifatiga qarab mijozlar bazasi kengayadi.

Ijtimoiy jihatdan sartaroshlik insonning o'ziga bo'lgan ishonchi va jamiyatdagi imidjini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Soch turmagi va tashqi ko'rinish insonning professional va shaxsiy muvaffaqiyatiga ta'sir qiladi.

Kelajakdagi rivojlanish istiqbollari

Sartaroshlik sohasida kelajakda quyidagi rivojlanish yo'nalishlari mavjud:

1. Texnologik yangiliklar: 3D-printerlar yordamida soch turmagi yaratish, virtual styling va AR (augmented reality) texnologiyalari.

2. Ekologik va tabiiy mahsulotlar: Soch parvarishi va bo'yashda organik va ekologik toza vositalardan foydalanish.

3. Onlayn xizmatlar: Mijozlarga masofadan maslahat berish, onlayn rezervatsiya va stil tanlash platformalari.

4. Kasbiy malaka va sertifikatlash: Sartaroshlarning xalqaro standartlar asosida sertifikatlanishi va malakasini oshirish.

Ushbu yo'nalishlar sartaroshlik sohasini yanada professional, zamonaviy va raqobatbardosh qiladi.

Xulosa

Soch kesish sartaroshlik san'atining eng muhim qismidir.

U turli texnikalar va uslublarni o'z ichiga oladi.

Professional sartarosh-modelyer bu texnikalarni mukammal bilishi, ularni mijozning individual xususiyatlariga qarab qo'llay bilishi shart.

Soch kesish turlari haqidagi bilimlar sartaroshning mahoratini oshiradi va unga yanada murakkab, zamonaviy va go'zal soch turmaklarini yaratish imkoniyatini beradi.

O'quv amaliyotining asosiy maqsadi ham nazariy bilimlarni amaliy ko'nikmalar bilan mustahkamlashdir.

Sohada muvaffaqiyatga erishish uchun doimiy ravishda o'qish, yangi tendensiyalarni kuzatish va tajribani oshirib borish lozim.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. J.B. G'oibova. Sartaroshlik san'ati. - Toshkent: "O'qituvchi" nashriyoti, 2018.
2. G.G. Raxmanova. Soch parvarishi va sartaroshlik texnologiyasi. - Toshkent: "Fan va texnologiya" nashriyoti, 2019.
3. V.D. Konoplyov. "Парикмахерское искусство". - Moskva: "Akademiya" nashriyoti, 2015.
4. Online resurslar: YouTube (Hairdressing tutorials), Pinterest, Instagram (professional hairstylist pages). Выпуск журнала №-34 Часть-1_Сентябрь -2025